

Дудко Ірина Дмитрівна

Популізм Д. Трампа: контент, витоки, специфіка в політичному дискурсі США

УДК 327 (73)

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2023-3.18>

Дудко Ірина Дмитрівна
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри парламентаризму
Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної
служби Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
вул. Антона Цедіка, 20, Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-8881-8274

Сплеск популізму як механізму впливу на виборців або протидії опонентам на рівні політичних еліт як в демократичних країнах, так і країнах, що рухаються шляхом демократії (на прикладі України) в умовах найновітнього часу, перетворило феномен популізму на одну з найбільш активно досліджуваних тем сучасних гуманітарних наук. В полі дослідження авторів – як загальні аспекти популізму в сучасному політичному процесі, так і його конкретизовані прояви, що зумовлює інтерес до діяльності окремих представників даного явища. Особливо типовим прикладом популіста-демагога є експрезидент США Д. Трамп, що зумовлює науковий інтерес до цієї особи в загальному вимірі осмислення популізму і його ролі в американському політичному дискурсі. В статті проаналізовано найбільш характерні позиції риторики Д. Трампа як кандидата в президенти США і вже обраного глави держави; визначено сутнісний зміст риторики Трампа як прояву правого популізму; визначено деякі найбільш характерні прийоми впливу президента на аудиторію як політика-демагога. Серед дослідницького напрямку статті – й аналіз витоків політичної риторики Д. Трампа з урахуванням ретроспективи розвитку популізму в США; соціальної бази прихильників політика – популіста, а також специфіки популізму Д. Трампа відповідно до особливостей політичного дискурсу Сполучених Штатів.

В статті стверджується, що обрання Д. Трампа президентом стало наслідком зростаючого невдоволення значною частиною громадян політикою попередніх американських адміністрацій; вміння політика-демагога впливати на аудиторію неординарною поведінкою, харизмою, а також популістськими обіцянками, які знаходили попит в певному соціальному середовищі американців. Доводиться також зв'язок популістської риторики Д. Трампа з історичними традиціями американського популізму правого крила, в основі якого – апробований досвід маніпулювання аудиторією, схильною до радикальних або нетрадиційних позицій в умовах суперечливого розвитку суспільних проблем.

Ключові слова: США, популізм, правий популізм, політичний дискурс, політична риторика, Д. Трамп, політик-демагог.

Вступ. Феномен популізму на сьогодні – в колі найбільш актуальних проблем дослідників у сфері багатьох, у тому числі гуманітарних наук. Це зумовлюється сплеском популізму як механізму впливу на виборців або протидії опонентам на рівні політичних еліт як в демократичних країнах, так і країнах, що рухаються шляхом демократії (на прикладі України) за найновітні часи – тенденції, що вимагає наукового осмислення з урахуванням суперечливих проявів цього явища та його реальних впливів на політичний процес.

Визнаємо, що актуалізація популізму як елементу політичної боротьби посилила увагу до цього явища у вимірі визначення його сутності, варіативних проявів, численних політичних практик як специфіки застосування. Окремим напрямом стає й аналіз популізму з урахуванням діяльності конкретизованих осіб як виразників популістичного дискурсу, де Д. Трамп як експрезидент США посідає чи не найбільш помітне місце. Мовиться не тільки про незвичайність даної особи з його вмінням й своєрідністю спілкуватися із суспільством попри встановлені норми, а й контент дискурсу, який, нібито, відображав загальний мейнстрім американських політичних потреб й інтересів і в той же час однозначно визнається популістським, що набуває до того ж помітної специфіки порівняно з традиціями американських популістських рухів.

Зазначений фактор окреслює науковий інтерес до популізму Д. Трампа – як з урахуванням загальних уявлень про політичний дискурс сучасного американського політикуму, так і формування більш змістовних уявлень про політика, який продовжує претендувати на впливове місце, принаймні серед певної частини прихильників Республіканської партії США, з претензіями на переобрання на чергових президентських виборах.

Аналіз досліджень і публікацій. Зазначимо, що попри об'ємність публікацій про обрання і діяльність Д. Трампа як 45-го президента США, дані напрацювання мають переважно публіцистичний характер і стосуються головним чином загальних напрямів діяльності республіканської адміністрації, тоді як проблематика популізму Д. Трампа знаходиться на початковому етапі її наукового осмислення. Певні кроки в цьому відношенні здійснили українські дослідники-лінгвісти – Т.В. Чеботар, І. Навроцька, А. Ерліхман, К. Лупу, зупиняючись на стилістичних прийомах Д. Трампа як політика-демагога, а також представники політичної науки, зокрема, І. Кіянка, Ю.Я. Тишкун, Т. Огаркова, Ю. Курнишова, І. Яковина, інші, орієнтовані на розгляд проявів популізму Д. Трампа в загальному політичному процесі США. Втім в цілому проблематика популістичного дискурсу Д. Трампа як політичного явища потребує більш глибокого і суттєвого аналізу з урахуванням

наявного доробку в цьому відношенні західних, переважно американських дослідників. Так, різнобічні аспекти популізму Д. Трампа в політичному дискурсі США знаходять відображення в роботах таких авторів, як К. Наджел (С. Nagel), Дж. Кампані (G. Campani), С.Ф. Концепсьон (S. F. Conserción), А.Р. Солер (Angel Rodriguez Soler), Л.С. Савін (С. S. Savin), Дж.Б. Джудіс (J.B. Judis), В. Бугаріс (В. Bugaric), Д.Т. Картер (D.N. Carter), Дж-Ф Дролет (J.-F. Drolet), М. Вільямс (M. Williams), Р. Світек (P. Svitek), С. Шехаді (S. Shehadi), Р. Гарвер (R. Garver), С. Андерсон (S. Anderson), Дж. Болтер (J. Bolter) Е. Ізраел (E. Israel), С. Піерс (С. Pierce), що дає змогу зробити певні узагальнення по тематиці дослідження.

Мета і завдання. Метою статті є аналіз контенту і специфіки популізму Д. Трампа в політичному дискурсі США. Реалізація зазначеної мети передбачає розгляд наступних складових завдань теми, а саме:

1) розгляд змістовного наповнення найбільш відомих стратегічних заяв як основи політичного дискурсу Д. Трампа;

2) аналіз витоків політичного дискурсу Д. Трампа з урахуванням ретроспективи розвитку популізму в США;

3) визначення специфіки популізму Д. Трампа відповідно до традицій політичного дискурсу Сполучених Штатів.

Методи дослідження. Досягнення поставленої мети передбачає застосування наступних методів дослідження: методу політичного аналізу заяв Д. Трампа щодо стратегії республіканської адміністрації як основи політичного дискурсу політика; метод історичної ретроспективи для аналізу витоків популізму Д. Трампа; методу політичної компаративістики для визначення специфіки дискурсу Д. Трампа з урахуванням традицій політичних течій і популізму в США.

Результати. Обрання в 2016 році на пост президента США від Республіканської партії Д. Трампа можна сприймати як подію неординарного характеру в історії країни – як з урахуванням результатів виборів (визнання Трампа президентом за голосами вибірників: 306 за Трампа проти 232 голосів за Г. Клінтон при переважанні загальної кількості голосів американців за Клінтон: 64,2 млн проти 62,2 млн за Трампа), так і персональних якостей претендента на президентську посаду. Так, Трамп здобуває перемогу попри контроверсійність його особи, що не мав відповідного державно-політичного досвіду та й до того – неодноразово протягом передвиборчої кампанії опинявся в епіцентрі скандалів, зокрема, через сумнівність висловлювань щодо жінок, мусульман та мігрантів. Втім Трампа як неординарну особистість, що декларував зміни, підтримувала значна частина американців,

і саме це, поряд із новітніми політтехнологіями, забезпечило його перемогу на виборах.

Розглядаючи феномен Трампа, аналітики акцентують, зокрема, такий характерний для політика-демагога технології, як безпосередні звернення до пересічних громадян при асоціації себе з народом та проставленні народу корумпованій еліті. Так, заяви на кшталт інавгураційної промови Трампа – «Ми, громадяни Америки, в даний момент об'єднали свої спільні зусилля у великій національній справі відновлення нашої країни і здійснення своїх обіцянок перед всім американським народом...» [6] – знаходили відгук на тлі помітного відчуження американської політичної еліти від пересічних громадян та небажання останніх миритися з цим фактом.

Втім мова може йти й про анонсування змін, які реально дисонували із тенденціями внутрішньо і зовнішньополітичного курсу попередника Трампа на посту президента США – Б. Обами. Так, розглядаючи політичний дискурс Д. Трампа, дослідники, як правило, звертаються до наступних, умовно, топ-передвиборних обіцянок новообраного президента. Серед таких:

- посилення імміграційного законодавства під гаслом «Америка для американців». Зважаючи на терористичні загрози в Європі і США, Трамп виступив за заборону вільного в'їзду в країну мусульман. Крім того Трамп обіцяв депортувати зі США 11 мільйонів іммігрантів. Серед заяв – й наміри побудувати стіну на кордоні з Мексикою, щоб захистити країну від «гірших з мексиканців»;

- підтримка енергетичної галузі через зниження податків і системи регулювання енергетичної галузі. Попри можливі проблеми з екологією, Трамп заявляв про нарощування видобутку сланцевого газу і нафти як «енергетичної революції», що має слугувати інтересам країни;

- скасування реформи охорони здоров'я Барака Обами, відомої як ObamaCare, яка передбачала введення нетипового для США загального медичного страхування. «Її можна замінити на щось краще для всіх, що буде дешевше для громадян і держави», – заявляв Трамп. Втім, він підтримав збереження у повному обсязі програм медстрахування для літніх людей та інвалідів, а також для малозабезпечених родин;

- заборона абортів та пропозиції карати жінок за спроби позбавитися від небажаної вагітності, хоча, у відповідь на шквал критики, яку викликали відповідні заяви, Трамп пом'якшив свою позицію, зазначивши, що рішення про заборону абортів повинні прийматися владою окремих штатів, а не на федеральному рівні;

- суттєве (з 35% до 15%) зниження податкового навантаження на бізнес і фізособи. При цьому Трамп оголосив намір прибрати з законодавства лазівки, яка дозволяють багатим економити на податках;

- скорочення безробіття та створення мільйонів високооплачуваних робочих місць, зокрема, через повернення в США американського бізнесу. Щоб змусити компанії повернути виробництва на батьківщину, Трамп пропонував введення високих мит на товари американських виробників, виготовлені за кордоном, і пільги тим, хто захоче повернутися до США;

- перегляд невідгод, на думку Трампа, торговельних угод. В заявах – намір виходу з Транстихоокеанського партнерства як найбільшої торговельної угоди, до якої в 2016 році приєдналися 12 країн регіону, включно зі США, Японією, Австралією та Канадою. Крім того Трамп заявляв про намір повністю переглянути угоду про північноамериканську зону вільної торгівлі між США і Канадою;

- зменшення зовнішньополітичної активності, особливо на Близькому Сході. Трамп позиціонував себе як противник Іраку, миротворчих загравань з Іраном і розбіжностей з Росією у війні проти Ісламської держави;

- поліпшення відносин з Росією. Трамп заявляв про здатність домовитись з РФ та можливість скасування санкцій проти Росії за анексію Криму і війну на українському Донбасі;

- створення інноваційних озброєнь і військової техніки. Трамп заявляв, що частина витрат на бойову потужність США має бути покрита на рахунок надприбутків від збільшення видобутку нафти [2; 11].

Зазначене, звісно, не відображає абсолютної палітри заявлених орієнтирів Трампа як кандидата в президенти і вже обраного главу Білого дому, втім, виявляє показові елементи його президентської платформи. За низкою позицій – підтримка бізнесу та формування за рахунок цього нових робочих місць при згортанні соціальних програм або підтримки сталих сімейних цінностей... – наближувало риторичку Д. Трампа до класичних постулатів консервативної (на кшталт рейганоміки) внутрішньополітичної традиції, втім, при особливо жорстких (ульраправих) підходах до імміграційної політики як прояву нативізму¹. Зворотню до цього позицією ставав націоналізм (під гаслом: «Америка для американців») і навіть білий супремасизм².

Специфічні консервативні тенденції характеризували й підходи Трампа до зовнішньої політики, де – на противагу глобальному лідерству в геополітичному й економічному відношенні –

превалювали ідеї згортання зовнішньополітичної активності. Гасло «Америка для американців» інтерпретувалось у даному відношенні у вимірі орієнтованості американської зовнішньої політики виключно на внутрішні проблеми при спроможності за рахунок військової потужності одноосібно захищати національні інтереси країни. Так, якщо наступальний глобалізм (як прояв Realpolitik) традиційно сприймався американськими теоретиками у вимірі зовнішньополітичного консерватизму, позиція Трампа у зазначеній сфері слушно набувала характеру палеоконсерватизму³ і знову ж таки американського націоналізму.

Заявлені позиції визначають й сутність трампізму як ідеології і водночас трампістського популізму, в основі якого – не тільки еkleктика консервативних конструкцій щодо основних принципів внутрішньої й зовнішньої політики, а й безперспективність їх реалізації. Мовиться, зокрема, про повернення США як держави глобального рівня до зовнішньополітичного ізоляціонізму; тенденції на кардинальні зміни внутрішньої політики, принаймні у сфері затверджених соціальних й імміграційних заходів, які відповідали реаліям часу і потребам розвитку країни. До уваги слід брати й специфіку американського суспільства, де президент, попри значні повноваження, не може приймати одноосібні рішення у сфері внутрішньої і зовнішньої політики поза інших впливових акторів політичного процесу. Д. Трамп в цьому відношенні мав постійну опозицію – як з боку конгресу (представників обох – республіканської і демократичної партій), так і ЗМІ та громадськості.

Зазначене, втім, не завадило Трампу здобути і у подальшому утримувати прихильність значної частини населення (переважно білих американців середнього класу), схильних підтримати епатажного політика з нетрадиційною риторикою як передумову очікуваних змін. Як слушно стверджується з цього приводу в аналітичному джерелі, «суспільство здалося перед його популізмом, замішаним на ксенофобії і хейтерстві, але таким прямолінійним і переконливим. Американців не зупинило, що всі висловлювання Трампа будувалися не за, а проти когось (національних меншин, жінок, іммігрантів) або чогось (НАТО, транснаціональної торгівлі, системи союзів США)». І далі: «привабливість таких лідерів – в умінні стати виразниками популярних прагнень до політичного оновлення. Кожна їхня скандальна витівка, кожне порушене ними табу – підтвердження того, що вони не пошкодують існуючу систему» [1].

¹ Нативізм (від англ. native – «корінний», «уродженець») – політична позиція, що вимагає сприяння і надання привілейованого статусу корінному народу або нації відносно до приїжджених або іммігрантів. Нативізм зазвичай передбачає опозицію імміграції та підтримку зусиль щодо зниження політичного чи правового статусу конкретних етнічних та/або культурних груп, тому що ці групи вважаються ворожими чи чужими природній культурі, і не можуть асимілюватись.

² Білий супремасизм – ідеологія білого расизму, яка визначає білу людину такою, що перевершує інших людей за расовими особливостями.

³ Палеоконсерватизм – назва специфічного напрямку американської консервативної думки, в опозиції до неоконсерватизму. Палеоконсерватори критично ставляться до сучасної форми ліберальної демократії, намагаються привернути увагу до необхідності повернення до моральних принципів, заснованих на релігії. В області зовнішньої політики є прихильниками ізоляціонізму та противниками інтервенціонізму.

Популярність Трампа водночас не можна пов'язувати виключно з харизмою та вмінням впливати своїми заявами на аудиторію. Звернення до політичних джерел доводить, що дискурс Трампа став відображенням укорінених у свідомості значної частини громадян постулатів, які стверджувались упродовж доволі тривалого періоду становлення і розвитку американського популізму.

Так, інституціоналізацію популізму як течії американського політичного дискурсу, вірогідно, слід віднести до кінця XIX століття, маючи на увазі діяльність т.зв. Народної партії, яка від імені фермерів, переважно жителів півдня, включилась у виборчий процес 1892 року, вимагаючи подолання корупції, обмеження дії монополій, демократизації суспільства [4]. Такий популізм лівого формату позитивно вплинув на формування уявлень щодо системи державного регулювання соціально-економічних процесів [9] та був частково застосований в 1930-ті роки Ф.Д. Рузвельтом в процесі реалізації Нового курсу після депресії 1929 року.

Втім вже у 1930-х роках у політичному дискурсі США починають виокремлюватись позиції правого популізму, прикладом яких стала публічна діяльність Чарльза Кафліна – католицького священника канадського походження, який вдавав, що висловлює «мову обивателя» в успішному радіошоу «Золота година маленької квітки». Спочатку Кафлін виступав на підтримку Ф.Д. Рузвельта, втім, згодом став противником Нового курсу, заснувавши власну політичну групу і видаючи щотижневий журнал «Соціальна справедливість», де поширював повідомлення про ізоляціонізм, антисемітизм і антикомунізм [4].

Ч. Кафлін започаткував довгу серію лідерів правового популізму в історії Сполучених Штатів. І хоча тривалий час популізм не виявляв себе в якості самостійної лінії правлячих кіл, він одночасно став підсилювачем ідеологічних позицій правих – консерватизму, палеоконсерватизму, націоналізму, нативізму і навіть расизму.

Показовим в цьому відношенні стала діяльність у повоєнні роки губернатора-демократа штату Алабама Джорджа Уоллеса, який продемонстрував типовий приклад зміщування політика від лівих до правоконсервативних поглядів. Характерно, що початково Уоллес був прихильником Нового курсу, виступав за витрати на соціальне забезпечення, освіту та державні інвестиції, вороже ставився до великого бізнесу, Рокфеллерів, Фордів, Карнегі... Але «ліва» сторона його політичних поглядів поєднувалася з жорстким опором расовій інтеграції. Підтримка Уоллесом сегрегаційної політики щодо чорношкірих була оформлена як захист середнього (білого) американця від тиранії Вашингтонських бюрократів: «великий уряд» звинувачувався в нав'язуванні народу своєї волі. Балотуючись на пост глави держави на президентських виборах

1968 року від Американської незалежної партії, Уоллес отримав підтримку майже десяти мільйонів громадян – 13,53% голосів, поданих на національному рівні, головним чином, у південних Штатах [5].

Досліджуючи це явище у вимірі політичних поглядів та соціальних цінностей американського суспільства на початку 1970-х років, соціолог Дональд Уоррен довів за допомогою широких опитувань, що показовим елементом стратифікації громадян США стала наявність окремого соціального прошарку – переважно т.зв. «синіх комірців» (середнього класу), представники якого не мали чітких політичних поглядів – не були ні лівими, ні правими, ні лібералами, ні консерваторами, втім, були схильними сприймати різнобічні, у тому числі радикальні (популістські) погляди, які нав'язувались їм політичними діячами. Вони були переважно білими і обурювалися кольоровими меншинами, які, на їхню думку, надмірно підтримувалися системою. Їхній радикалізм водночас підживлювався тим, що середній клас, нібито, серйозно ігнорується урядом, який надає перевагу одночасно дуже багатим і бідним [8].

Загалом середній клас США другої половини XX століття – це соціально широкий і неоднорідний спектр суспільства, представлений різновимірним спектром прошарком – від висококваліфікованих робітників, до службовців, інтелігенції, представників дрібного бізнесу, фермерів, що, підпадаючи під змінювані тенденції розвитку суспільства – від соціально-економічного піднесення до криз, – висловлювали різні, часто-густо протилежні вимоги щодо реалізації своїх інтересів. Вони, наприклад, виступали за те, щоб уряд гарантував робочі місця, медичне страхування, федеральну допомогу освіті, соціальне забезпечення і водночас займали дуже консервативні позиції щодо проблем бідності і расової нерівності. Вони виступали за втручання держави в повсякденне життя, закликаючи надати поліції «важчу руку» для «контролю над злочинністю», але відкидали втручання держави у питання соціальних і національних протиріч. Вони з підозрою ставилися до великого уряду і Вашингтонських бюрократів, але виступали за сильне лідерство у Вашингтоні [8].

Періодично зазначені позиції об'єднували середньоамериканських представників, і вони, принаймні з кінця 1960-х років, ставали силою, на яку прагнули покластися окремі політики. У 1968 і 1972 роках середньостатистичні американці були в центрі президентських кампаній Джорджа Уоллеса; у 1992 та 1996 роках багато з них підтримали Х. Росса Перо⁴ або Пета Б'юкенена⁵.

⁴ Росс Перо (1930-2019) – американський бізнесмен, філантроп, консервативний політик та незалежний кандидат на посаду президента США в 1992 і 1996 роках.

⁵ Патрік Джозеф Б'юкенен – американський консервативний політичний коментатор, письменник і журналіст. Намагався стати кандидатом у президенти США у 1992 і 1996 рр. від Республіканської партії і президентом у 2000 р. від Реформістської партії.

Дослідники відзначають, зупиняючись, зокрема, на політичній платформі П. Б'юкенена, що він був першим популістським лідером, який поклав обмеження імміграції та протидію мультикультуралізму в основу своєї політичної платформи. Окрім імміграції та мультикультуралізму, Б'юкенен виступав проти абортів та прав геїв як двох тем соціального консерватизму. Він також підтримував ідеї зовнішнього ізоляціонізму (палеоконсерватизму) та відкидав аутсорсинг виробництва з вільної торгівлі. По суті Б'юкенен виступав проти процесу глобалізації, який відбувався в ті роки, зі зростаючим аутсорсингом виробничих робіт у бік Китаю та інших незахідних країн [4; 7].

Варто зазначити, що, програвши республіканську номінацію в 1992 і 1996 роках, Б'юкенен програв й президентські вибори 2000 року, коли балотувався з власною Партією реформ. Втім посилення на даного політика в ретроспективі американського популізму не є випадковим з урахуванням, що саме Б'юкенен показово формував політичну платформу на еклектичних позиціях певного соціального прошарку з метою завоювання його підтримки, що пізніше використовувалося іншими політиками, зокрема, Д. Трампом. А, крім того, Б'юкенен переніс політичний популізм з дискурсу окремих діячів в дискурс політичних партій як програму і механізм впливу на виборців.

Так, від початку ХХІ ст., з подальшим зростання поляризації суспільства, популізм у вигляді радикалізму усіх видів як праворуч, так і ліворуч стає особливо помітним в риториці учасників виборчих кампаній усіх рівнів. Більше того, невдоволення основними партіями відкрило простір для третіх осіб та рухів. Праворуч, фактично всередині Республіканської партії, найважливішим став «Рух чаювання», представлений прихильниками партії, що розчарувались у своїх лідерах. Найбільш активно представники цього напрямку діяли між 2009 і 2011 роками, виступаючи проти федеральних податків і правил, за ствердження принципів малого уряду, підтримку Другої поправки Конституції (право зберігати і носити зброю) як прояву індивідуалізму і підозрілості до уряду. Складовою представників руху стала й жорстка антиімміграційна позиція, яка активно підтримувалась губернаторами, на рівні законодавчих зборів штатів та Конгресом шляхом перерозподілу виборчих округів [10].

«Рух чаювання» визнається експертами як «популістський» або «консервативно-популістський» і порівнюється із «середньоамериканськими радикалами» 1970-х років [12]. Такий підхід заслуговує на визнання, враховуючи, що прихильники обох рухів залишались незадоволеними позицією країни з моральних і культурних питань у поєднанні з відчуттям, що політики при владі нехтують ними. При цьому саме останнє ставало,

своєю чергою, чи не головним підґрунтям сприйняття в суспільстві популізму Д. Трампа попри навіть той чинник, що його попередник – Барак Обама оцінюється в політичній практиці в якості одного з найбільш успішних американських президентів ліберального напрямку.

Показово, що Обама представляв мультикультурну, антирасистську Америку, яка виступала проти воєн, що ведуться в економічних інтересах небагатьох, спрямовується на гегемонію американських прогресивних цінностей, а не військової сили. Тим не менш, після двох мандатів Обама не зміг покласти край війні в Афганістані, заспокоїти Близький Схід або навіть закрити центр ув'язнення в Гуантанамо, де все ще перебували полонені, коли він залишив свій пост 20 січня 2017 року.

Хоча Обамі вдалося впоратися з економічною кризою, він не зміг виконати деяких обіцянок, які були б важливими для синіх комерційців, а саме: новий податковий кредит для компаній, які привезли робочі місця в США з-за кордону; створення мільйона нових робочих місць у виробництві до кінця 2016 року; збільшення податків для мільйонерів. Що стосується міграції, Барак Обама запропонував процес регуляризації нелегальних іммігрантів, який не був успішним через протидію республіканців і Верховного суду. Водночас Обама відзначився депортаціями нелегальних іммігрантів, які протягом його президентства кількісно майже вдвічі перевищували ті показники, які характеризували Д. Трампа [3].

Висновки. Поляризація американського суспільства, та зростаюче невдоволення значної частини громадян політикою урядів, що передували Д. Трампу, сприяли, таким чином появі і підтримці на політичній арені діяча, що відзначався не тільки специфічним, не позбавленим харизми стилем спілкування з аудиторією, а й набором несистемних, по суті, популістських позицій, які знаходили своїх споживачів в середовищі доволі широких верств американського суспільства. Риторика Трампа, безсумнівно мала елементи новизни, які відображали поточні проблеми розвитку американського суспільства на етапі обрання його президентом. Втім феномен Трампа та його «популістський» спосіб ведення політики показово відображає й історичні традиції американського популізму правого крила, в основі якого – апробований досвід маніпулювання аудиторією, схильної до радикальних або нетрадиційних позицій в умовах суперечливого розвитку суспільних подій.

Якщо визнати, що популізм, не підтверджений реальною практикою, має неодмінно зазнати поразки, то програш Трампа на президентських виборах 2020 року не може не сприйматися як об'єктивне явище попри бажання експрезидента за будь-яку ціну затриматися при владі. Втім мова іде про американську політичну систему з демокра-

тичними інститутами, здатними вносити корективи у свідомість і поведінку громадян. Іншою стороною демократії має стати й нівелювання негативних тенденцій поведінки самих політиків, які, будучи зацікавленими в підтримці суспільства, вимушені діяти відповідно вимог і потреб часу, а не намірів, що будуються на засадах і принципах популізму і суб'єктивізму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Курнишова Ю. Популісти на марші. Що принесло перемогу Дональду Трампу. *Європейська правда*. 2016. 9 листопада. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/11/9/7057152/> (дата звернення: 15.06.2023).
2. Топ-10 головних передвиборних обіцянок Трампа. *УНІАН*. 2016. 10 жовтня. URL: <https://www.unian.ua/world/1616092-top-10-golovnih-peredvibornih-obitsyanok-trampa.html> (дата звернення: 15.06.2023).
3. Baxter A.M., Nowrasteh A. A Brief History of U.S. Immigration Policy from the Colonial Period to the Present Day. *Policy Analysis*. 2021. № 919. URL: <https://www.cato.org/policy-analysis/brief-history-us-immigration-policy-colonial-period-present-day> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Campani G., Concepción S.F., Soler A.R., Savín C.S. The Rise of Donald Trump Right-Wing Populism in the United States: Middle American Radicalism and Anti-Immigration Discourse. *Societies*. 2022. 12(6). URL: <https://www.mdpi.com/2075-4698/12/6/154> (дата звернення: 15.06.2023).
5. Carter D.T. The Politics of Rage: George Wallace, the Origins of the New Conservatism, and the Transformation of American Politics. New York: LSU Press, 2000. 600 p.
6. Donald J.Trump. Inaugural address. Friday, January 20, 2017. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/the-inaugural-address/>
7. Drolet J.-F., Williams M. The View from MARS: US Paleoconservatism and Ideological Challenges to the Liberal World Order. *International Journal*. 2019. № 7(1). P. 15-31. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/TheViewFromMarsDroletandWilliams.pdf> (дата звернення: 15.06.2023).
8. Judis, J.B. Us vs. Them: The Birth of Populism. 2016. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2016/oct/13/birth-of-populism-donald> (дата звернення: 15.06.2023).
9. Miller W.R. Farmers and Third Party Politics in late Nineteenth Century America. *The Gilded Age: Perspectives on the Origins of Modern America* / Ed by Ch.W. Calhoun. Second Edition. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2006. URL: http://courses.missouristate.edu/bobmiller/populism/texts/farmers_and_third_party_politics.htm (дата звернення: 27.06.2023).
10. Nagel C. Populism, immigration and the Trump phenomenon in the U.S. *Environment and Planning*. 2019. № 37(1). P. 12-16. URL: https://www.researchgate.net/publication/341517608_Populism_immigration_and_the_Trump_phenomenon_in_the_US

and_the_Trump_phenomenon_in_the_US(дата звернення: 15.06.2023).

11. Qui L. Donald Trump's top 10 campaign promises. PolitiFact. The Pointer Institute. URL: <https://www.politifact.com/article/2016/jul/15/donald-trumps-top-10-campaign-promises/> (дата звернення: 15.06.2023).

12. Zernike K. Boiling Mad: Inside Tea Party America. New York: Times Books, 2010. 256 p.

REFERENCES:

1. Kurnyshova, Yu. (2016, November 9). Populism na marshi. Shcho pryneslo peremohu Donaldu Trampu. [Populists on the march. What brought victory to Donald Trump]. *Yevropeiska pravda*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/11/9/7057152/> [in Ukrainian].
2. Top-10 holovnykh peredviborniykh obitsyanok Trampa [Top 10 main election promises of Trump] (2016, October 10). *UNIAN* URL: <https://www.unian.ua/world/1616092-top-10-golovnih-peredvibornih-obitsyanok-trampa.html> [in Ukrainian].
3. Baxter, A.M., Nowrasteh, (2021). A. A Brief History of U.S. Immigration Policy from the Colonial Period to the Present Day. *Policy Analysis*, No.919. URL: <https://www.cato.org/policy-analysis/brief-history-us-immigration-policy-colonial-period-present-day>
4. Campani, G., Concepción, S.F., Soler, A.R., Savín, C.S. (2022). The Rise of Donald Trump Right-Wing Populism in the United States: Middle American Radicalism and Anti-Immigration Discourse. *Societies*, 12(6). URL: <https://www.mdpi.com/2075-4698/12/6/154>
5. Carter, D.T. (2000). The Politics of Rage: George Wallace, the Origins of the New Conservatism, and the Transformation of American Politics. New York: LSU Press.
6. Donald J.Trump. (2017). Inaugural address. Friday, January 20, 2017. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/the-inaugural-address/>
7. Drolet ,J.-F., Williams M. (2019). The View from MARS: US Paleoconservatism and Ideological Challenges to the Liberal World Order. *International Journal*, 7(1), 15-31. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/TheViewFromMarsDroletandWilliams.pdf>
8. Judis, J.B. (2016). Us vs. Them: The Birth of Populism. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2016/oct/13/birth-of-populism-donald>
9. Miller, W.R. (2006). Farmers and Third Party Politics. In Calhoun Ch.W. (Ed.), *The Gilded Age: Perspectives on the Origins of Modern America*. Second Edition. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
10. Nagel, C. (2019). Populism, immigration and the Trump phenomenon in the U.S. *Environment and Planning*, 37(1), 12-16. URL: https://www.researchgate.net/publication/341517608_Populism_immigration_and_the_Trump_phenomenon_in_the_US
11. Qui, L. (2016). Donald Trump's top 10 campaign promises. PolitiFact. The Pointer Institute. URL: <https://www.politifact.com/article/2016/jul/15/donald-trumps-top-10-campaign-promises/>
12. Zernike, K. (2010). Boiling Mad: Inside Tea Party America. New York: Times Books.

Populism of D. Trump: content, origins, specifics in the US political discourse

Dudko Iryna Dmytrivna

Doctor of Political Sciences, Professor,
Professor at the Department
of Parliamentarism Educational
and Scientific Institute of Public
Administration and Public Service
Taras Shevchenko National
University of Kyiv
Anton Tsedik str., 20, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8881-8274

The surge of populism as a mechanism of influence on voters or counteraction to opponents at the level of political elites both in democratic countries and countries moving along the path of democracy (on the example of Ukraine) in modern times, has turned the phenomenon of populism into one of the most actively studied topics of modern humanities. In the field of research of the authors – both general aspects of populism in the modern political process, and its specific manifestations, which leads to interest upon the activities of individual representatives of this phenomenon. A particularly typical example of a populist demagogue is former US President D. Trump, what leads to scientific interest to this person in the general dimension of understanding populism and its role in American political discourse.

The article analyzes the most characteristic positions of D. Trump's rhetoric as a candidate for the US presidency and already elected head of state; the essential content of Trump's rhetoric as a manifestation of right-wing populism; some of the most characteristic methods of influence of the President on the audience as a demagogue politician.

Among the research directions of the article is the analysis of the origins of D. Trump's political rhetoric in respect of the retrospective of the development of populism in the United States; the social base of supporters of the populist politician, as well as the specifics of D. Trump's populism according the peculiarities of the political discourse of the United States.

It is argued in the article that the election of D. Trump as president has become the result of the growing dissatisfaction of a large part of citizens with the policies of previous American administrations; the ability of a demagogue politician to influence the audience with extraordinary behavior, charisma, as well as populist promises that found demand in a certain social environment of Americans. It is substantiated a connection between D. Trump's populist rhetoric and the historical traditions of American right-wing populism which is based on the proven experience of manipulating an audience prone to radical or unconventional positions in the context of contradictory development of social problems.

Key words: USA, populism, right-wing populism, political discourse, political rhetoric, D. Trump, demagogue politician.